

L'etern conflicte de la muntanya de Tor

La propietat d'una muntanya de més de 2.300 hectàrees de terreny ha enfrontat durant dècades les famílies del poble de Tor, al municipi d'Alins, a la comarca del Pallars Sobirà. Tres assassinats i un procés judicial que va començar fa més de vint-i-dos anys són els antecedents d'un conflicte latent.

La darrera esperança d'una solució imminent ha defallit fa uns dies, perquè el Tribunal Suprem ha sentenciat que cal repetir el procés judicial per defectes processals en la decisió de l'Audiència de Lleida, de l'any 1997. El tribunal provincial dictaminava que s'havia de refundar la societat de condomini creada fa més d'un segle i que els tretze veïns de Tor eren amos de la muntanya a parts iguals. Un dels litigants, Vicente Ninet Millet, va recórrer contra la sentència al·legant que al judici no s'havia escoltat la seva posició perquè el seu advocat no hi era present. Ara, el Tribunal Suprem ha reconegut aquesta irregularitat, ha declarat nul·la la decisió i ha decidit que tots els recursos que s'hi vulguin presentar s'han de tornar a iniciar novament.

La decisió de l'alt tribunal suposa que es torna a la situació de l'any 1995, en què el jutjat de Tremp va decidir que l'únic amo de la muntanya era Josep Montané, assassinat al juny d'aquell mateix any, just cinc mesos després de ser declarat propietari de la muntanya. Avui, els titulars provisionals de la muntanya tornen a ser els hereus de Josep Montané, és a dir, el seu germà Rossend. Els copropietaris que pledegen per la muntanya són tretze veïns o hereus d'aquests que han viscut o viuen a Tor, Montané inclòs, segons dades de l'administrador judicial de la finca.

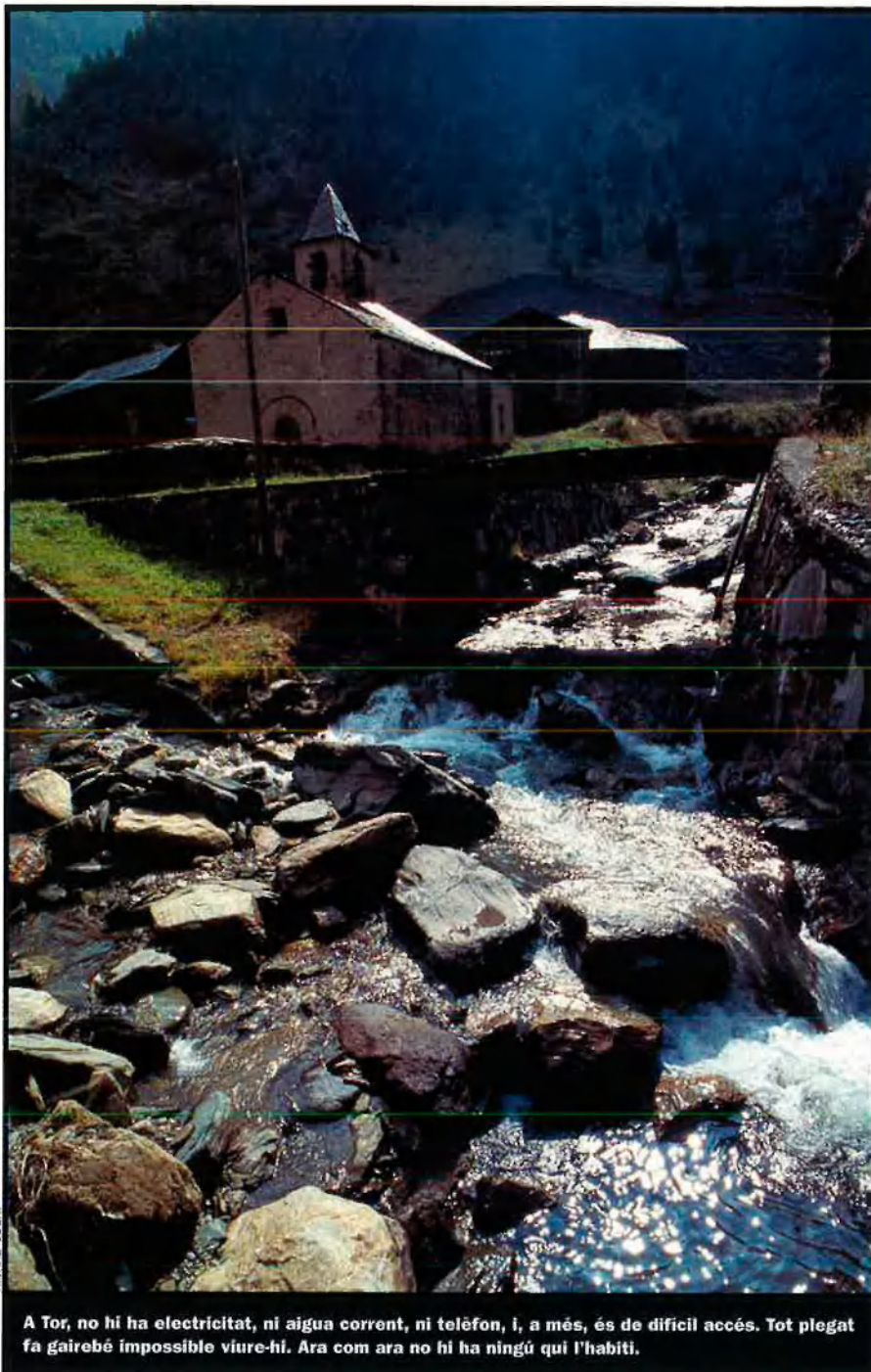
Després de recursos, assassinats, disputes i judicis, sembla que podria arribar una entesa. Com que es tracta d'un plet civil, les parts implicades podrien posar-se d'acord entre si i repartir-se la propietat de la muntanya com si fossin socis, una decisió perquè aposten els advocats que representen les diferents parts.

L'advocat dels propietaris de la muntanya de Tor, Sebastià Roca, explica que "jurídicament l'entesa és possible, ara cal que les parts s'hi posin d'acord; entre els advocats no hi ha cap dificultat insalvable". Per a Roca, la millor sentència seria un acord, ja que aquest és un conflicte que es pot allargar molts anys. Tot i això, aquest lletrat creu que el Tribunal Suprem "tenia prou elements per dictar sentència i corregir tots els defectes que s'havien produït fins ara".

El lletrat de la família Montané, Francesc Sapena, també aposta per una entesa i afirma que la decisió del Suprem representa l'anul·lació d'una sentència dolenta. Segons Sapena, "els experts en dret no tenim unes discrepàncies enormes. És més complex concordar voluntats que legalitats". Per a aquest advocat, si no hi ha acord entre les parts, el judici es podria allargar cinc anys o més.

Molts interrogants per respondre.

A més de la lluita per la propietat de la muntanya, queda per resoldre un dels interrogants més enigmàtics de tot el conflicte: la mort, el juny del 1995, de Josep Montané, conegut per tothom amb el nom de la casa de què era fill, "Sansa". Aquest veí de Tor va ser assassinat només cinc mesos després de ser declarat amo de la muntanya pel jutjat de Tremp. Una primera investigació de la Guàrdia Civil va portar a la detenció del veí de la Seu d'Urgell Josep Mont i la seva parella, la brasileira Marly Pinto, dues persones que en els darrers anys havien fet algun negoci amb "Sansa", però que van ser absolts per l'Audiència de Lleida a la fi del 1996 per falta de proves. Una vegada exculpades aquestes dues persones, la investigació va quedar paralitzada i

RICARD CUGAT

A Tor, no hi ha electricitat, ni aigua corrent, ni telèfon, i, a més, és de difícil accés. Tot plegat fa gairebé impossible viure-hi. Ara com ara no hi ha ningú qui l'habiti.

fins al dia d'avui l'autor o els autors de la mort de Josep Montané continua sent un dels principals interrogants que planen sobre el conflicte de la muntanya de Tor.

Dues altres morts violentes, però, es van produir a Tor l'any 1980. Aproximadament dos anys abans, tres dels tretze copropietaris van arribar a un acord amb l'empresari andorrà Rubén Castañé per llogar-li la muntanya. Castañé tenia

la intenció de fer-hi pistes d'esquí i un complex turístic. La resta de veïns es van oposar al pacte, sobretot Jordi Riba, conegut com el *Palanca*. La situació d'enfrontament va tenir moments de molta crispació fins que, l'any 1980, Miguel Aguilar i Pedro Liñán, dues persones que treballaven per a Riba, van morir a mans de dos empleats de Castañé, Dionisio Rodrigo i Ramon Miró. En aquest cas els autors dels fets van ser

Josep Montané va ser assassinat només cinc mesos després de ser declarat l'únic amo de la muntanya

jutjats i van complir la sentència judicial que els condemnava a presó.

Un diamant en brut. L'origen de les disputes per la muntanya es troba en la fórmula de copropietat per a l'explotació que queda establerta en els estatuts de la societat de l'any 1896. El document estableix que són propietaris de la finca els veïns de Tor que siguin caps de família i tinguin casa oberta al poble. Aquestes dues clàusules són les que van fer amo únic de la muntanya, l'any 1995, Josep Montané, ja que era l'única persona que vivia de manera regular a Tor. De fet, la clàusula de residència durant tot l'any en aquest poble del Pallars Sobirà que estableixen els estatuts de la muntanya és poc viable més d'un segle després de ser redactats. A Tor no hi ha ni electricitat, ni aigua corrent, ni telèfon. La pista per arribar-hi des d'Alins és un camí de terra, i les fortes nevades dels mesos d'hivern fan gairebé inhabitable el poble uns quatre mesos l'any. Aquest nucli, que forma part des del 1930 del municipi d'Alins, es troba a 1.649 metres d'alçària respecte al nivell del mar, amb unes condicions climatològiques que els mesos d'hivern són extremes.

Josep Montané demostrà que era el veí que més temps residia a Tor, però altres veïns també ho van fer. El jutge de Tremp, però, va donar la propietat únicament a Sansa. Sentències posteriors van reconèixer que calia revisar la clàusula de la residència, i ara, amb una possible sortida negociada al conflicte, hi ha més possibilitats que mai que es revisi el cas.

Durant la dècada dels setanta, els veïns de Tor van extraure conjuntament amb l'empresa Matorsa. Una decisió del jutge, l'any 1986, va posar fi a aquest tipus d'explotació descontrolada. Avui dia, un administrador judicial gestiona els recursos de la muntanya i cap veí pot tallar fusta del bosc de Tor sense acudir a aquest nou gestor.

Abans que arribessin les diputes, cap als anys setanta, els veïns de Tor van aprofitar la muntanya per extreure quantitats importants de fusta conjuntament a través de l'empresa Matorsa, o bé particularment. L'any 1986, però, el jutge de Tremp va decidir que un administrador judicial gestionés els recursos de la muntanya i que cap veí individualment pogués extreure fusta del bosc de Tor. Els veïns sempre havien portat el seu bestiar per pasturar a la muntanya, i encara ho fan, però el fort caràcter d'al-

guns dels veïns i les disputes sobre l'aprofitament del terreny han continuat enfrontant els tretze veïns que, per estatuts, han de gestionar conjuntament la muntanya.

La proximitat amb Andorra ha provocat que la muntanya de Tor sigui especialment cobejada per tots els que hi veuen possibilitats turístiques. Tor es comunica per una pista de muntanya, passant pel port de Cabús, de 2.278 metres d'alçària amb la vall andorrana de la Massana, al poble de Pal. Aquest camí, obert fa més de trenta anys pels mateixos veïns de Tor, ha estat niu de conflictes permanents perquè travessa la finca que és propietat dels veïns de Tor. A més, la seva permeabilitat va provocar un augment important del contraban entre Andorra i l'estat espanyol a través de Tor. Els tot terrenys dels contrabandistes han estat els principals utilitaris de la carretera que, en el vessant andorrà, és asfaltada fins al mateix port de Cabús.

La millora de les carreteres d'accés des del Pallars Sobirà, per Alins, i des d'Andorra, a través de Pal, permetria que es pogués arribar a Tor amb facilitat

durant tot l'any. Aquest fet, i les enormes possibilitats urbanístiques i turístiques de la muntanya, han despertat l'interès de molta gent, sobretot en els darrers mesos. La possibilitat d'una sortida negociada al conflicte obre novament les portes a nous inversors interessats treure rendiment de les 2.300 hectàrees de la propietat de Tor.

En més d'una ocasió alguns veïns del poble i el comú andorrà de la Massana han parlat de la possibilitat d'ampliar les pistes d'esquí de Pal i Arinsal que fan terme pel nord amb la muntanya de Tor. La unió d'aquests tres dominis esquiables faria néixer una de les estacions més grans d'Europa.

Tanmateix, la pau definitiva només pot arribar amb l'entesa dels veïns. En cas contrari, la represa del procés judicial comportarà més incertesa en el futur de les 2.300 hectàrees de terreny en disputa, però també més patiment a tretze famílies que fa més de trenta anys que viuen pendents de la resolució del conflicte.

Carles Pont

La proximitat a Andorra fa que la muntanya de Tor sigui cobejada pels que hi veuen possibilitats turístiques